

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 16-06-2021 r.

VII.613.1.2021.MAW

**Pan
Mariusz Dubowski
Prokurator Okręgowy
w Warszawie**

ePUAP

Szanowny Panie Prokuratorze,

Rzecznik Praw Obywatelskich z niepokojem obserwuje pojawiające się w mediach tradycyjnych i społecznościowych informacje o przypadkach zastosowania przez funkcjonariuszy Policji przemocy fizycznej wobec dziennikarzy relacjonujących przebieg zgromadzeń publicznych. Kolejne zdarzenie tego rodzaju miało miejsce w dniu 20 stycznia 2021 r., gdy wobec fotoreporterów "Gazety Wyborczej" i Agencji Gazeta Macieja Jaźwieckiego oraz Jędrzeja Nowickiego użyto gazu łzawiącego, pomimo posiadania przez nich wyraźnych oznaczeń (legitymacja prasowa, opaska na rękę).

Od kilku miesięcy Rzecznik zauważa niebezpieczną eskalację użycia środków przymusu bezpośredniego przez policjantów w stosunku do dziennikarzy i fotoreporterów. Jak wynika z opublikowanych w mediach nagrań, do szczególnie bulwersujących sytuacji doszło w okolicach dworca PKP Warszawa Stadion podczas Marszu Niepodległości w listopadzie 2020 roku. Wobec znajdujących się na miejscu dziennikarzy zastosowano środki przymusu bezpośredniego (gaz łzawiący, pałki służbowe, granaty hukowe). Działo się to pomimo tego, że dziennikarze mieli na sobie kamizelki z napisem PRESS oraz informowali funkcjonariuszy, że znajdują się na miejscu w celach służbowych. Funkcjonariusze Policji według relacji opublikowanych w mediach mieli odzywać się do dziennikarzy w sposób wulgarny i nie reagować na prośby o pomoc¹. Wielu z dziennikarzy

¹ Zob. <https://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/marsz-niepodleglosci-11-listopada-2020-relacja/cyp7cky>

odniosło obrażenia w wyniku działań Policji. Przykładem jest tu fotoreporter "Tygodnika Solidarność", Pan Tomasz Gutry, który został trafiony gumową kulą w okolicach ronda de Gaulle'a².

Rzecznik podjął w niniejszej sprawie interwencję i zwrócił się do Komendanta Głównego Policji prosząc o przedstawienie wyników postępowań toczących się w sprawie użycia środków przymusu bezpośredniego wobec dziennikarzy relacjonujących przebieg zgromadzeń publicznych. Jak wynika z uzyskanej odpowiedzi „prowadzone w Komendzie Stołecznej Policji czynności wyjaśniające dot. użycia w dniu 20 stycznia 2021 r. w Warszawie ręcznego miotacza substancji obezwładniającej wobec fotoreporterów „Gazety Wyborczej” i Agencji Gazeta zostały zakończone. Przeprowadzona analiza przebiegu przedmiotowego zdarzenia nie potwierdziła popełnienia przez funkcjonariuszy Policji czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne, a tym samym na podstawie art. 135 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, odstąpiono od wszczęcia postępowania dyscyplinarnego”. Zdaniem Rzecznika wyjaśnienia te nie są w pełni satysfakcjonujące.

Opisane sytuacje budzą poważne wątpliwości z punktu widzenia poszanowania wolności słowa i bezpieczeństwa dziennikarzy. Niestety, negatywnie wpływają także na zaufanie obywateli do Policji jako formacji powołanej do zapewniania bezpieczeństwa. Dlatego też Rzecznik Prawa Obywatelskich regularnie zwraca uwagę na obowiązujące standardy ochrony dziennikarzy podczas zgromadzeń publicznych.

Przedstawiciele mediów powinny pozostać bezstronnymi obserwatorami wydarzeń. Dotyczy to zwłaszcza demonstracji, starć i działań o charakterze siłowym. Status dziennikarza czy fotoreportera gwarantuje, że nie zostaną oni potraktowani jako jedna ze stron konfliktu. Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przekazywanie informacji, np. z demonstracji publicznych, jest jednym z kluczowych zadań mediów jako tzw. „publicznego stróża” (ang. *public watchdog*) w demokratycznym społeczeństwie.³ Swoboda relacjonowania demonstracji ma istotne znaczenie nie tylko

² Zob. <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,26503030,fotoreporter-tygodnika-solidarnosc-postrzelony-gumowa-kula.html>.

³ Zob. Wyrok ETPC z 2 października 2012 r. w sprawie *Najafli p. Azerbejdżanowi*, skarga nr 2594/07, oraz wyrok ETPC z 20 października 2012 r. w sprawie *Pentikäinen p. Finlandii*, skarga nr 11882/10.

w kontekście wolności słowa, ale także wolności zgromadzeń. Obecność mediów podczas demonstracji służy m.in. przekazywaniu rzetelnych informacji, ale także monitorowaniu i nagłaśnianiu ewentualnych nieprawidłowości, w tym naruszeń praw człowieka, które mogą wystąpić w trakcie ich przebiegu, oraz może pomóc w rozliczeniu osób odpowiedzialnych za zaistniałe nadużycia.⁴

Funkcjonariusze Policji powinni uwzględniać ważną rolę dziennikarzy jako bezstronnych obserwatorów. Na państwie ciąży ponadto pozytywny obowiązek ochrony dziennikarzy przed zagrażającymi ich bezpieczeństwu zachowaniami ze strony innych podmiotów prywatnych (np. uczestników demonstracji bądź kontrademonstracji). Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa mediom podczas demonstracji nie może być jednak wykorzystywany jako pretekst do tego, aby w sposób nieuzasadniony ograniczać dziennikarzom możliwość swobodnego ich relacjonowania (np. poprzez odmowę dostępu do miejsca demonstracji). Wszelkie restrykcje muszą mieć rzeczywiste podstawy, adekwatny zakres i wymagają indywidualnego przeanalizowania każdej sytuacji.

Należy ponadto przypomnieć, że prawo do relacjonowania demonstracji przysługuje dziennikarzom niezależnie od tego, czy zgromadzenia mają legalny charakter czy pokojowy przebieg. Nielegalne demonstracje czy agresywny przebieg zgromadzenia może tym bardziej uzasadniać dostęp mediów do tego wydarzenia. Co więcej, fakt, że demonstracja ma nielegalny charakter czy agresywny przebieg zwiększa ryzyko konieczności zastosowania środków przymusu wobec protestujących, co tym bardziej uzasadnia potrzebę zapewnienia mediom swobodnego dostępu do demonstracji oraz możliwości nagrywania tego wydarzenia, wraz z rejestracją przebiegu interwencji Policji.

W tym kontekście raz jeszcze należy zwrócić uwagę na konieczność poszanowania istotnej roli dziennikarzy w relacjonowaniu wydarzeń publicznych, którzy powinni wykonywać swoją pracę w bezpiecznych warunkach, w sposób wolny od ataków fizycznych i werbalnych. Bardzo ważne jest, aby bezpieczeństwo relacjonowania demonstracji przez dziennikarzy oraz swoboda wykonywania przez

⁴ Zob. Wytyczne Komisji Weneckiej dotyczące wolności zgromadzeń przyjęte na 83 sesji plenarnej w dniu 4 czerwca 2010 r., [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD\(2010\)020-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD(2010)020-e) [dostęp 11.05.2020 r.].

nich zadań zawodowych były respektowane zarówno przez służby policyjne zabezpieczające dane wydarzenie, jak i przez jego uczestników.

W ocenie Rzecznika Policja powinna podejmować adekwatne środki działania w ramach wykonywania ustawowych zadań, powinna też w szczególności sposób dbać o bezpieczeństwo dziennikarzy relacjonujących zgromadzenie. Zasada wolności prasy, będącą pochodną ogólnej wolności wypowiedzi, stanowi szczególny przejaw wolności słowa. Oznacza więc swobodę wyrażania poglądów, swobodę pozyskiwania informacji oraz swobodę rozpowszechniania informacji za pośrednictwem środków masowego przekazu. Podkreślić zatem należy istotną rolę dziennikarzy jaką jest rozpowszechnianie informacji i idei dotyczących spraw będących przedmiotem publicznego zainteresowania i mających publiczne znaczenie. Pozostaje to w ścisłym związku z prawem opinii publicznej do otrzymywania informacji. **Rolą organów państwa w urzeczywistnianiu wolności prasy jest natomiast zapobieganie przemocy i zapewnienie bezpiecznego otoczenia dla dziennikarzy, aby umożliwić im wykonywanie ich pracy w sposób niezależny, bez niestosownych ingerencji i bez obawy, że staną się ofiarami przemocy, prześladowania, czy retorsji.**

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 14 pkt 5 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się do Pana Prokuratora z wnioskiem o wszczęcie odpowiedniego postępowaniem celem zbadania czy podjęte przez funkcjonariuszy Policji środki przymusu wobec dziennikarzy nie wypełniły znamion przekroczenia uprawnień na szkodę interesu prywatnego lub publicznego określonego w art. 231 § 1 Kodeksu karnego.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/